אלו טרפות פרק שלישי חולין מט.

בעובי בית הכוסות [א]מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה [ב]ולא אמרינן ליחזי אי קופא לבר אי קופא לגיו אמרי התם כיון דאיכא אוכלים ומשקים אימא אוכלים ומשקים דחקוה ההוא מחטא דאישתכח בסמפונא רבה דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף [ג]רב אדא בר מניומי [ד]מכשר אתו שיילוה לרבינא אמר להו שקילו גלימא דטרופאי [ה]ההיא קשיתא דאישתכח במרה אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר הא ודאי סימפונא נקט ואתאי אע"ג דלא קא נפקא מיריבל הוא דריבל ליה וה"מ דדיקלא אבל דזיתא מיבזע בזע א"ר יוחנן למה נקרא שמה ריאה שמאירה את העינים איבעיא להו לאכילה או ע"י סמנין ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה אווזא בזוזא וריאה דידה בארבעה ואי ס"ד לאכילה לינקט בזוזא וליכול אלא ע"י סמנין אינקבה ריאה היכא דממשמשא ידיה דטבחא תלינן או לא תלינן [ו]רב אדא בר נתן אמר תלינן מר זוטרא בריה דרב מרי אמר לא תלינן והלכתא [ה]תלינן אמר רב שמואל בריה דרבי אבהו אבא מרישי כלי דרפרם הוה ואמר תלינן אמרוה [ו] קמיה להא דמר זוטרא בריה דרב מרי ולא קבלה אמר רב משרשיא כוותיה דאבוה דאבא מסתברא דהא תלינן [ז]בואב מורנא פליגי בה רב יוסף בר דוסאי ורבנן חד אמר קודם שחיטה פריש וחד אמר לאחר שחיטה פריש [ח]והלכתא לאחר שחיטה פריש: ר"ש אומר עד שתינקב: [ט]אמר רבה בר תחליפא א"ר ירמיה בר אבא עד שתינקב לסמפון גדול יתיב רב אחא בר אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רבי מלוך א"ר יהושע בן לוי הלכה כר"ש א"ל מלוך ערבאה קאמרת אין הלכה כר"ש קאמר כי סליק רבי זירא אשכחיה לרב ביבי דיתיב וקאמר א"ר מלוך א"ר יהושע בן לוי הלכה כר"ש א"ל חיי דמר דאנא ורבי חייא בר אבא ורב אסי איקלעינן לאתריה דרבי מלוך ואמרי ליה אי אמר מר הלכה כרבי שמעון ואמר לן אין הלכה כר"ש ואין הלכה ואת מה בידך א"ל הכי א"ר יצחק בר אמי אריב"ל הלכה כר"ש ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקבה: אמר רבי יצחק בר נחמני א"ר אושעיא חלב שע"ג קבה כהנים נהגו בו היתר כרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו וסימניך ישמעאל כהנא מסייע כהני מאי היא דתניא [י]כה תברכו את בני ישראל רבי ישמעאל אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים לכהנים עצמן לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מברך לכהנים רבי עקיבא אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ב"ה הוא מסכים על ידם אלא רבי עקיבא ברכה לכהנים מנא ליה אמר רב נחמן בר יצחק [יא]מואברכה מברכיך ומאי מסייע כהני דמוקי לה לברכת כהנים במקום ברכה דישראל רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו מאי היא דתניא [יב] [יג]את [יד] כל החלב אשר על הקרב

אבל דזיתא מבזע בזע. פירש הקונטרס ולמאן דחיים כמחמ חיים נמי הכא ואם כן הוה דלא כהלכתא דקיימא לן הלכתא כרבי יוחנן דמכשיר לעיל אבל נראה דאפילו רבי יוחנן במחט הוא דתלינן שנתחב דרך הסמפונות אבל קשייתא דזיתא שהם נפים ואינן יכולין לבא בריוחא דרך הסמפונות חיישינן שמא ניקבה הוושט וחזר ונכנס בכבד: **כהנים** נהגו בו היתר. ה"ה ישראלים וכהנים לנקט לפי שהקבה ניתנה לכהנים:

מאי מסייע בהני. דמשום פעם אחת לא היה קולאהו מסייע כהני: **והקדוש** בריך הוא מסכים על ידם. ולרבי ישמעאל לא איצטריך קרא להכי דפשיטא דמסכים כיון שלוה להם לברך:

ואברכה מברכיך. ואפילו עובדי כוכבים המברכים את ישראל מתברכין כדאיתא בירושלמי דברכות דהכוא עובד כוכבים דיהיב שלמא לרבי ישמעאל אמר לו מלמד כבר אמורה פירוש איני צריך להחזיר לך שלום שברכתך כתובה מואברכה מברכיך: **שאמר** משום אבותיו מאי היא דתניא בו'. פירוש קבלה היתה בידו של רבי אומעיה דרבי ישמעאל משום אבותיו היתר אכל לא ממון בריאתא זו דקדק ולא גרסינן דברי רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו אלא דברי רבי ישמעאל סתם דהא במסקנא מהפכינן ליה ומפרש דמשום אבותיו דקאמר רבי אומעיה הייט משום אבותיו וליה לא ס"ל והא דקאמר הכא שאמר משום אבותיו מאי היא הייט אותה בריאתא שהתיר רבי ישמעאל אבל הקיבה שאתה אומר שהוא משום אבותיו מאי היא: להכיא

בעובי כית הכוסות. נסוף הכרס שקורים פנל"ש יש בו שעשוי כמונע ושפת דופנו כפולה שתי דפנות לתוקין זו בזו ושומן מחבבן וקורין לו דובלו"ן: **מצד אחד.** שנקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את החיצונית: **כשרה.** שחבירתה מגינה עליה: **מאני דדין.** שנקבה [ב]הסנים וילאה לחלב הגוף: **טרפה.** ולא אמרינן היכא דלא נקבה אלא [ג]את האחת אי קופא לבר שנמצאת קופא שלה תחוכה בדופן ופיה כולה בתוך הכרס ולאי מבחוץ נכנסה שנקבה את הוושט או כרס או דקין ונאחת לחלב הגוף ומשם חזרה ונכנסה לעובי כית הכוסות ועברה כבר כולה את הדופן החיצון ולא הספיקה קופא שלה לעבור את דופן הפנימי לאי מנפיק נאתה ועכשיו היא מתחלת ללאת דרך עובי כית הכוסות אין דרך הקופא לנקב וימא טרפה אלא מדקתני כשרה שמעינן מינה כל היכא [ד]דמליגו לעיל מסמפונא נקט ועל כגון הכא די"ל דרך הוושט נאת עד הלוש ועכשיו היא מתחלת לנקב ואפילו קופא לבר לא טרפינן: **אוכלין ומשקין דחקוה.** ומתוך הדחק נכנסה קופא שלה בכשר הילכך אע"ג דקופא לבר הואיל ולא חזינן נקב יוצא לחוץ כשרה: **הוא מר בריה.** דקסבר נקובי נקיב שלא נכנסה אלא דרך הוושט ונקבה כרס או ווסט או דקין ולאתה: **מכשר.** כיון דבסמפונא [ה] לאשתכח אמרינן מי מיכוונה להכנס בסמפון זה אלא דרך הקנה נכנסה והקנה וקנה ככד סמוכין זה לזה בהתחלקן סמוך לריאה וגם קנה הלב וקנה הכבד מתחלקין לסמפונות [ו]בראשן האחד וי"ל שנכנסה מסמפוני [ז]הכבד לסמפוני קנה הכבד ומשם עלתה לכבד דרך הסמפונות: **שקילו גלימא דטרופאי.** שהאכילוה לכלבים: **קשייתא.** גרעין של תמרה: **סימפונא.** דכבד נקט ועל. דרך הקנה נכנסה דאי דרך הוושט נכנסה אינה רחויה לנקב כלום ולאתת משם ולחזור וליכנס כאן דרך נקב: **ואע"ג דלא נפקא.** שאינה יכולה ללאת דרך הסמפון כשרוצין להוציאה לפי שהסמפון רחוק: **מיריבל הוא דריבל.** על ידי ענוגו שנענעה הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה תמיד מעט מעט במקום רחוק שאינה יכולה עכשיו ללאת. מיריבל לשון כברה שמנענעים אותה כמו אייתי אריבלא וקמרבל בגלו מליאות (ב"מ כו:): **מיכוונ בזע.** [ח]במחט ומאן דטריף במחט טריף נמי בהא: **לאכילה.** האוכלין אותה כמו בהא: **או ע"י סמנין.** כשמערבין [ט] סממנין המאירין את העינים אף היא מסייעה עמה: **אווזא בזוזא ריאה דידה בארבעה.** כשהאווז נלקח בדינר ריאה שלה שוה ד' לפי שהסממנין מעורבין בה: **ואי ס"ד.** כמות שהיא מאירה לינקוט אווז שלם עם הריאה בזוזא וליכול [י]ומאי דקאמר. הכי גרסינן ואי ס"ד לאכילה לינקוט בזוזא וליכול: **היכא דממשמשא ידא דטבחא.** אני שמעתי במילר האזה שמתוך הדחק היד קורעת [יא] בצפרניו. וכמדומה אני בכל מקום שהוא יודע שיכול לתלות כגון נקב העשוי כסכין או שתלשה [יב] מלמעלה כחזקה ואח"כ נמצא שם נקב: **והילכתא תלין: מריש כלי.** מריש דרשנין המשמיעין לעם את דברי כהיה דורש: **אכוה דאכא.** רב אחא: **דהא תלין כוותא.** דלמר בס"ק (לעיל ט.) כא זאב ונטל את בני מעיים והחזירן כשהן נקובין אין אומרים במקום נקב נקב: **מורנא.** תולעת היולאה מן הריאה ונקבה: **קודם שחיטה פריס.** מן הריאה ונקבה ונטרפה: **מלוך ערבאה.** הדר בערביים [יג]: **אין הלכה כרבי שמעון קאמר.** לא אמר הלכה כרבי שמעון אלא אין הלכה כרבי שמעון קאמר: **ואם מה בידך.** רב ביבי שייליה לרבי זירא: **ואין הלכה כרבי שמעון.** גמרא קא פסיק ליה. [יד]ובשיטה האחרונה נפסקנו ההלכות הללו הספוקות סתם בגמרא: **כהנים.** שהקבה ניתנה להם מאת זונמי הזנה בו היתר לאכלו. ומשום רבי שמעון לא ניקבו ליה: **וסימניך.** שהוא התיתה ולא משכח בשם מי נאמר: **ישמעאל כהנא מסייע כהני.** [טו]תמיד הוא עוחרן ומיקל להם ולקמיה מפרש היכא: **מאי היא.** היכא מסייע להם: **ואני אברכם.** רבי ישמעאל מוקי ליה אכהנים ורבי עקיבא מוקי ליה אישראל: **ומאי מסייע כהני.** הואיל ורבי עקיבא נמי אית ליה ברכה לכהנים מקרא אחרינא: **במקום ברכה לישראל.** אלא ברכת ישראל דהכי עדיפא דמשמע שמתברכין הן עם השאר: חלב

מסורת הש"ס

[א] [ערין תוס' לעיל מד: ד"ה היכי וע"ש תוס' ע"ז ז. מד"ה הנשאלו], [ב] [ע"ל רב אחא בר נתן בך אותה בהרא"ש וכ"מ מפרש"י ד"ה אמיה], [ג] [לעיל ט.], [ד] [לעיל מה: ע"ש], [ה] [תוספתא פפ"ט ע"ש], [ו] [ע"ל אות ח"ל רש"י סוריות ז: ד"ה כיון וכו' ולאת החלב ר"ל יתיות להכיל חלב שע"ג הדקין], [ז] [ע"ל הקנה וכ"ה בפירש"י שבאלפס], [ח] [ע"ל ממתן], [ט] [ע"ל לאתי דקאמר ר"ל ומאי ד' דקאמר, י) בס"א: ניפרש"ל, כ) בס"א: נעברש"ל,

תורה אור השלם

1. דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם: במדבר ו כג
2. ואברכה מברכיך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחות האדמה: בראשית יב ג
3. והקריב מזבח השלמים אשה ליי את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב: ויקרא ג ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומריב להא קמיה דמר זוטרא: (ב) שם דתנינ לת החלב כל"ל ותיבת כל נמחק: (ג) רש"י ד"ה מכשיר כיון דנסמפונא רבה מישתכח:

ליעזי רש"י

פנע"א. בטן, הקיבה הראשונה של מעלי גירה. דובלרי"ן. קפל של שומן בקיבת מעלי גירה.

מוסף רש"י

בעובי בית הכוסות. נוף הכרס שקורין פנל"ש יש בו עובי שקורין דובלו"ן ומוכו עפר מתן כיס. עובי בית הכוסות דופן כפולה ודוקין הכפלים זה מה בשומן (שבת לו ובעי"ז סוכה לד.). מקום יש בהם הכרס סמוך לסמפס קרוי בית הכוסות שהוא כעין כיס יש בו סביב שפתו עובי שני כפלים כפלים ודוקים ובלע"ז דובלו"ן ומגלא מחט תחוכה כאותו עובי ומתוך עוביי אפשר לה שלא נקבתה כולו (כתובות עז.) מצד אחד. אין המחט נראה אלא מבפנים (שם) שלא ניקב אלא אחד מן הכפלים (שבת שם) תחוכה בעביי ולא ניקב נקב מפולם (סוכה שם). כשרה. שאין זה נקב (כתובות שם) שהכיו סותמו (שם) שהעובי סותמו (סוכה שם). משני צדדין. שהנקב מפולם (שם) שניקבו מיהם (שבת שם). לסימפון גדול. אמלגי שבאותה (לעיל מה:).

עין משפט נר מצוה

קיז א ב מי' ס"ו מהל' שחיטה הלי"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מז סעיף ח:
קיח ג מי' שם (פ"ה) [פ"ו] הלכה ט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מז סעיף ז:
קיט ד מי' שם [פ"ו] הלכה ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מז סעיף ט:
קכ ה ו מי' פ"ז מהל' שחיטה הלכה יב והלכה טו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לו סעיף ה:
ז [מי' שם הלכה טו טוש"ע שם]:

שיטה מקובצת

[א] פשני צדדין שנקבה גם השניה: [ב] דלא נקבה אלא האחת אי קופא: [ג] כל היכא דמציגן דמימר: [ד] בחלקין לסמפונות בריאה בראשן ר"ל שנכנסה: [ה] מיבזע בזע כמחט ומאן: [ו] כשמערבין עמה סממנים המאירים: [ז] קורעת הריא' בצפרניו: [ח] ומישיבת האחרונים נפסקו ההלכות הללו: [ט] ישמעאל כהנא מסייע כהני דר"י כהן היה דהיינו ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג ומסייע כהנים תמיד הוא עוזרן:

רבינו גרשום

אי אחוריו לגאו ודאי אחוריו לא נקב שאין חידוד באחוריו אלא ודאי סימפונא נקט ועייל: מאי שנא מהא דתניא בו' מצד אחד דלא נקב חרץ: משני צדדים דניקב עד חוצה. ולא אמרינן ניחזי אי קופה לגאו בו' כלומר למה מצד אחד כשרה ניחזי אי קופה לבר אע"ג דלא נקב אלא מצד אחד נימא נקיבי נקיב ועייל וליהדי טרפה. התם אירדי דאיכא אוכלין ומשקין כו' כלומר היכא דלא ניקב אלא מצד אחד אמרינן קופה לגאו הוה ואידי דאיכא אוכלין ומשקין דחקוה ואפכוה קופה לבר אבל בכבדא התם חזינן אי קופה לבר אי קופה לגאו: ההיא קשייתא דאישתכח במרה קשייתא דתמרי. אע"ג דלא נפקא מיריבל הוא דקא רבול כלומר הא ודאי גסה היא ולא מצי לנקובי אלא סימפונא נקט ועייל ולא אמרינן ניחזי אי יכלא למנפק דרך סימפון ודאי עיילא דרך סימפון ואי לא מצי למיפק לא עיילא דרך סימפון אלא אע"ג דלא נפקא דרך סימפון הרי זה כצרורות דקין שכבבדה שנכנסו אותה ומרוב דוחק שכובדין אותה יוצאין הצרורות מרוב הדוחק ואם רוצה אדם להוציאן דרך אותו חור אין יכול להוציאן אף הכא נמי מרוב הלוץ שהולכת הבהמה בכל עת מענגה אותה קשייתא ונכנסה דרך סמפון: איבעיא להו לאכול אם לסמנין כלומר שמייבשין אותה ועושין ממנה סממנין לרפואה. אלא לאו לסמנין דיקרה היא לענין סממנין שאין יודעין בני אדם לעשותה סממנין אחד מאלף: מי מורנא. תולעת שמשכחת בריאה לאחר שחיטה ונקב בריאה ולא ידענן אי קודם פרוש מן הריאה ונקב קודם שחיטה וטרפה אי לאחר שחיטה: מלוך ערבאה קאמרת כו' אינו א' לשון נגאי אלא מאותו מקום: ואת מה בידך ר' דירא א"ל לר' ביבי בר אביי: כהנים נהגו בו היתר כו' ואי פרכת כהני מאן דכר שמייהו משום דהקיבה אזיל לכהנים. ומאי מסייע כהני כלומר כיון דלר' עקיבא ברכה לכהנים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com